

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK
TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

“ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MEROSINING SHARQ DAVLATCHILIGI VA MADANIYATI RIVOJIDA TUTGAN O‘RNI”

mavzusidagi III xalqaro ilmiy-nazariy va
amaliy anjuman materiallari

2026-yil 12-fevral

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI
VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

O‘ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI

BOBUR NOMLI XALQARO JAMOAT FONDI

**ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR
MEROSINING SHARQ DAVLATCHILIGI VA
MADANIYATI RIVOJIDA TUTGAN O‘RNI**

III xalqaro ilmiy-nazariy va amaliy anjuman materiallari

Toshkent – 2026

IJTIMOIIY MAVQE MA'NODAGI FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING PUBLITSISTIK MATNLARIDA IFODALANISHI (INGLIZ, RUS VA O'ZBEK TILLAR ASOSIDA)

USING OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH THE MEANING OF SOCIAL STATUS IN PUBLICISTIC TEXTS (BASED ON ENGLISH, RUSSIAN AND UZBEK LANGUAGES)

Abdullayeva Sanobar Baxrillayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Samarqand davlat chet tillar instituti doktoranti (DSc)

Email: sanobar-abdullaeva@mail.ru

ORCID: 0000-0002-5093-5934

DOI: [10.52773/tsuull.conf.2026.FGES1350](https://doi.org/10.52773/tsuull.conf.2026.FGES1350)

Annotatsiya. *Ushbu maqolada zamonaviy jurnalistikada ijtimoiy mavqe ko'rsatkichi va jamoaviy baholash vositalari bo'lib xizmat qiladigan ingliz, rus va o'zbek tillaridagi frazeologik birliklar ko'rib chiqilgan. Yetakchi ommaviy axborot vositalari materiallaridan foydalangan holda, muallif frazeologik birliklar shunchaki stilistik vositalar emas, balki ijtimoiy tajribani to'playdigan, uni mazmunli madaniy formulalarga aylantiradigan murakkab semiotik kodlar ekanligini ko'rsatgan.*

Kalit so'zlar: frazeologik birlik, publitsistik nutq, ibora, tahlil.

Annotation. *This paper examines phraseological units in the English, Russian, and Uzbek languages that serve as indicators of social status and tools for collective assessment in contemporary journalism. Using materials from leading media outlets, the author demonstrates that idioms are not simply stylistic devices but complex semiotic codes that accumulate social experience into meaningful cultural formulas.*

Key words: phraseological unit, publicistic speech, expression, analysis

Frazeologizmlar jurnalistik matnlarda ommaviy ongga ta'sir qilish, nutqqa hissiyot, tasvir va ifodalilik qo'shish, shuningdek, kulgili va istehzoli effekt yaratish uchun ishlatiladi. Mualliflar ommaviy axborot vositalari tili erkin fikrlash, obyektivlik, obrazlilik, she'riyat, ravonlik, qisqalik, rostgo'ylik, takabburlikni rad etish, yuksaklik, hissiy ekspressivlik kabi xususiyatlar bilan tavsiflanishini ta'kidlaydilar [У.Б. Усмонова, 2023: 47-52]. Jurnalistik frazeologiyani yana bir muhim xususiyati - bu ma'lum bir madaniyatning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettirishdir. Shunday qilib, M.D. Muxtorova o'zbek iboralari madaniy saqlanish va jamoatchilik rezonansiga urg'u berishini, ingliz iboralari esa qisqalik va global

tushunarlikka urg'u berishini ta'kidlaydi [M.D. Muxtorova, 2025: 292-295]. Binobarin, jurnalistika tili axborot uzatishning neytral vositasi emas, balki axborot va ta'sir ko'rsatish funksiyalarini birlashtirgan nutq faoliyati shaklidir. Bu kombinatsiya jurnalistik matnning jamoatchilik ongini shakllantirish va dolzarb voqealarni baholashdagi alohida rolini belgilaydi. Jurnalistik yozuvlardagi yangiliklar odatda faktlarni talqin qilish bilan birga keladi. Bu esa qabul qiluvchining idrokini muallif mo'ljallagan yo'nalishda boshqaradi. Bu jarayonda yuqori darajadagi semantik sig'imga ega frazeologik birliklarni o'z ichiga olgan ekspressiv va baholovchi lingvistik vositalar muhim rol o'ynaydi. O'zining tasviriyligi va madaniy o'ziga xosligi tufayli jurnalistik matn ortib borayotgan pragmatik salohiyatga ega bo'ladi. Natijada, jurnalistik yozuv tili ijtimoiy ta'sir va jamoaviy baholash uchun samarali vositaga aylanadi.

Publitsistik matndan quyidagi parchani tahlil qilaylik:

Drinks manufacturers and industry-funded groups such as the Portman Group and Drinkaware should be «kept at arm's length» because their desire to maximise sales involves a major conflict of interest, according to the Institute of Alcohol Studies thinktank (IAS) [Cambell D. 2024: 4]. (Tarjimasi: Alkogol tadqiqotlari instituti (IAS) tahlil markaziga ko'ra, ichimliklar ishlab chiqaruvchilari va Portman Group va Drinkaware kabi sanoat tomonidan moliyalashtiriladigan guruhlar «qo'ldan kelgancha harakat qilishlari» kerak, chunki ularning savdoni maksimal darajada oshirishga intilishi jiddiy manfaatlar to'qnashuvini keltirib chiqaradi.)

Kept at arm's length (qo'l uzunligida ushlab turmoq) iborasi ataylab masofani saqlash va har qanday yaqinlikning oldini olish strategiyasini aks ettiradi. Spirtli ichimliklarni o'rganish institutining bayonotlari kontekstida bu idioma ogohlantirishga aylanadi. U qat'iy pozitsiyani bildiradi: alkogol sanoati bilan o'zaro aloqalar qat'iy cheklanishi kerak. Shunday qilib, jismoniy masofa metaforasi jamoat salomatligini sanoat manfaatlarining lobbichiligidan himoya qilish ramziga aylanadi.

Rus tilidagi misolni ko'rib chiqaylik:

Напомним, что в этот раз камень преткновения при обсуждении бюджета оказалась сфера здравоохранения — партии разошлись в вопросе государственных расходов на медицинские страховки [Базанов М. 2025: 3]. (Tarjimasi: Eslatib o'tamiz, bu safar byudjet muhokamasida sog'liqni saqlash sohasi to'siq bo'ldi - tomonlar tibbiy sug'urtaga davlat xarajatlari masalasida kelishmovchilikka duch kelishdi.)

Frazeologik birlik *камень преткновения* (qoqintiruvchi to'siq) niyatlarni amalga oshirishga to'sqinlik qiladigan yengib bo'lmaydigan to'siq bilan bog'liq. Tahlil qilingan parchada siyosiy partiyalar sog'liqni saqlash tizimida davlat

mablag'larini taqsimlash borasida kelishmovchiliklarga duch kelishmoqda. Ushbu ibora Muqaddas Kitobdan kelib chiqqan va birinchi marta Eski Ahdda, Ishayo kitobida qayd etilgan. Asl kontekstida «камень преткновеня» Xudoni anglatadi, uning ustida kofirlar "qoqintiradilar". Cherkov slavyan tilida «прекнутися» (qoqilmoq) fe'li «qoqilmoq» degan ma'noni anglatadi, bu esa bu tasvirning - harakatga to'sqinlik qiladigan narsaning so'zma-so'z ma'nosini belgilaydi. Xristian an'analarda metafora sifatida shakllangan bu tasvir turli madaniyatlar tomonidan qabul qilingan va ko'plab tillarda mustahkam ornashgan. Jurnalistik matnlarda bu idioma pragmatik funktsiyani bajaradi, bu muallifga muhokamaning asosiy qarama-qarshi nuqtasini aniq va baholab aniqlash imkonini beradi.

«Koron plyus» MCHJ rahbari Ravshan Tojiddinov kulollar sulolasi davomchilardan... *Shu hunari bilan oila tebratgan, halol mehnati ortidan qadr-qimmat topgan* [Kamolov R. 2025: 2]. Quyidagi tahlil qilingan fragmentda *oila tebratmoq* frazeologizmi oilani ta'minlash yoki saqlashni anglatadi. Bu iboradagi «oila» g'amxo'rlik va mas'uliyat obyektini ifodalaydi. O'zbek lingvistik madaniyatida oila muqaddas maqomga ega va o'zaro hurmat, qo'llab-quvvatlash va axloqiy burch bilan bog'liq. «Tebratmoq» fe'li tom ma'noda «harakatlantirish» degan ma'noni anglatadi, majoziy ma'noda ishlatilganda esa «qo'llab-quvvatlash», «ta'minlash» yoki «saqlash» ma'nolarini oladi. Bu ma'no beshik tasviridan kelib chiqadi (beshigini tebratmoq — «beshikni tebratish»), bu onalik, g'amxo'rlik va hayotning davomiyligini ramziy ma'noda anglatadi. Genderga xos tushunchalarni amalga oshirish orqali ibora erkaklik burchi va ijtimoiy mas'uliyatning an'anaviy tushunchasini ifodalaydi. Bundan tashqari, bu ibora ta'limiy va mafkuraviy funktsiyalarni bajaradi, mehnatga hurmat va g'ururni ifodalaydi. Umuman olganda, ushbu frazeologik birlik o'zbek madaniyatining asosiy axloqiy va axloqiy qadriyatlarini aks ettiradi.

O'tkazilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, ingliz, rus va o'zbek publitsistik nutqidagi frazeologik birliklar shunchaki ifodalilikdan ancha tashqariga chiqadigan bir qator o'zaro bog'liq funktsiyalarni bajaradi. Ular madaniy bilimlarning ixcham ombori sifatida ishlaydi, ijtimoiy va siyosiy voqelikning metaforik doiralarni kodlaydi va shaxslar, ijtimoiy guruhlar va millatlarning ijtimoiy mavqeini aks ettirishga faol hissa qo'shadi.

Adabiyotlar:

1. Cambell D. Ministers urged to exclude drinks firms from alcohol policy planning // The Guardian, August 5, 2024. – P. 4.

2. Kamolov R. «Turizm mahallasi» maqomi bejiz berilmaydi // Yangi O‘zbekiston, 14 iyun 2025. – 121-son. – B. 2.
3. Mukhtorova M.D. Peculiarities of idiomatic expressions in Uzbek and English languages based on mass media // Zamonaviy tilshunoslik va tarjimashunoslikning dolzarb muammolari mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman. – Vol. 3 No. 4. – Toshkent: O‘zMU, 2025. – B. 292-295.
4. Базанов М. Конец связей // Известия, 9 октября 2025. – №190 (31868). – С.3.
Усмонова У.Б. Публицистик матннинг ўзига хос хусусиятлари // Finland, Helsinki international scientific online conference Sustainability of education socio-economic science theory. – 2023.Vol.1. № 8. – P. 47-52.